

Mefkûre İnsanı

<https://www.youtube.com/watch?v=HKigsHcJ3EY>

<https://www.youtube.com/watch?v=Zosa6FQWFxs>

Hazirlik Sorulari:

1. Mefkure Insani ne demektir?
2. Mefkure insaninin vasiflari nelerdir?
3. Mefkure insanlarına örnekler veriniz.

Mefkûre İnsanı

Çağın insanı, gayesizliğin, mefkûresizliğin kurbanı olmuştur. O bazen mefkûresizliğiyle iradesinin üzerine yatarak olduğu yerde kokuşmuş kalmış; bazen de iradî olma adına etrafını yakıp yıkmış, bir anarşist, bir nihilist gibi davranmıştır. Doğrusu o, durgunlaşınca içten içe kendini yiyip bitirmiş, harekete geçince de din, diyanet, ahlâk ve adalet gibi değerleri yıkıp yerle bir etmiştir.. evet, onun kabuğuna çekilip münzevîleşmesi de, sosyal çevre ile münasebete geçmesi de hep bir problem olmuştur.

Bu midesi aktif, beyni pasif, hisleri sürekli galeyanda ve kalbinin mevcudiyetinden habersiz cismanî varlığın, gündelik dedikodu dışında kalıcı, ruhlara inşirah verici ve onu geleceğe taşıyıcı kayda değer hiçbir yanı, hiçbir düşüncesi, hiçbir tavrı ve hiçbir projesi yoktur. Zayıf olduğu zaman her şeyi suskunlukla geçiştirir. Güçlendiği zaman da değişik tahrip yollarıyla kendini ifade etmeye çalışır; yer yer hazanla savrulan yapraklar gibi esintilere göre şurada-burada sürüklenir durur, zaman zaman da çer çöp gibi sıkışıp kaldığı yerde gelen üzerinden geçer, giden üzerinden geçer.

Yıllar var ki bu meş'ûm hava âdeta insanımızın tabiatı hâline geldi. Evet o, duygusunda, düşüncesinde ve gaye-i hayalinde daralıp, büzüşüp dar bir fânusun içine girmeye razı olduğu günden beri ya aşağılık komplekslerine kapıldı ya da hezeyanlarla boşalmaya çalıştı.. ve her iki durumda da millî karakteriyle savaşır durdu. Maalesef şimdilerde de bu savaş, daha farklı bir buudda bütün hızıyla devam ediyor. Düşünün ki âlem, yeni bir çağ mülâhazasıyla projeden projeye koşarken biz büyük ölçüde hâlâ birbirini takip eden buhran fasit daireleri (kısır döngüler) içinde kıvranıp duruyoruz. Düşüncelerimiz dağınık, duygularımız süflî, davranışlarımız tutarsız, yüreklerimiz de merhametsiz.. yığınlar mânâsız gelgitlerin ağında birer oyuncak, toplum her gün ayrı bir mihrap peşinde ve rehberler de gaflet içinde. Öyle ki hangi müesseseye bir göz atsanız, içten içe kaynadığını görür ve ürperirsiniz. Evet, bir düşünce hayatını ya da ahlâkı, kültürü, sanatı, siyaseti, iktisadi, hukuku içiniz burkulmadan seyredemezsiniz.

Bir dönemde bizimle aynı kaderi paylaşmış, aynı mazlumiyet ve mağduriyetleri yaşamış çevremizdeki toplumlar da, bize özeniyormuşçasına, her türlü mesâvîde âdeta bizimle atbaşı.. hattâ bazı olumsuzluklarda fersah fersah bizim önümüzde oldukları bile söylenebilir. İçten içe

birbirini yemeler, sürekli harb u darp, peşi peşine ihtilaller, her zaman kuvvetin hak üzerindeki hakimiyeti ve şuarsuzca taklit bu koskoca dünyanın âdeta alın yazısı. Zaten, kartalların yenik düştüğü bir mücadelede serçelerden başka bir şey de beklenemezdi.

Böyle iç içe sadmelerle sürekli sarsılan, sarsıldıkça her gün biraz daha su alan millet gemisini onarıp uzun seferlere hazırlamak için bugüne kadar inanç, azim ve ümidini koruyabilmiş yüksek mefkûreli, uzun soluklu, yaşamasını yaşatmaya bağlamış ve maddî-mânevî füyuzât hislerinden fedakârlıkta bulunabilecek babayiğitlere ihtiyaç var.. birkaç asırdan beri dünyanın üzerine çöken değişik dalga boyundaki tazyikleri, farklı görünümdeki baskıları parçalayıp dağıtacak, hiç olmazsa yumuşatıp hafifletebilecek polat iradeli babayiğitlere. Kendi kurtuluşlarını kurtarmaya bağlayan, ikbal ve geleceklerini başkalarının mutluluğu adına toprak gibi ayaklar altına serebilen; hava gibi herkesin demine damarına karışıp, her bünyede kan gibi deveran edip duran; su gibi hasret ve hararetlerin üzerinde çağlayıp her yana hayat üfleyen; sonra da bütün hareketlerini ruhunun derinliklerinde mefkûreleştirebildiği bir mesuliyete bağlayan; ferdî sorumluluk sınırlarını aşkın bir merhamet iradesi ve bütün insanlığı kucaklayacak enginlikte bir şefkatle bize yitirdiğimiz ruh ve mânâyı kazandırmaya çalışan; çalışıp son bir kere daha bize insanî muhtevamızı hatırlatan bu yüksek idealler sayesinde öyle zannediyorum ki, bütün insanlığın yüzü gülecek, şu birkaç asırlık muzdariplerin ızdırapları dincek ve belki de dünya yeniden bir kez daha mihverine oturacaktır.. tabîi bu arada, bunca zamandır mefkûresiz yaşayan âvâre ruhlara da birer örnek teşkil edeceklerdir.

Zaten, insanların müşterek kaderi de, onlara ayrı kalma, ayrı yaşama fırsatını vermeyecek şekilde bir program ihtiva etmektedir. Biz gözlerimizi yumup kulaklarımızı tıkasak da hâdiseler, aramızdaki pek çok müşterek noktayı değişik yollarla kafamızın içine sokarak bizi münferit hislerden daha çok müşterek lezzet ve elemeler atmosferine çekip vicdanlarımıza içtimaîliğimizi hatırlatmakta. Zîrâ bizim her hareketimiz, şöyle veya böyle herkesi alâkadar ettiği gibi, âlemin en ücrâ bir köşesinde meydana gelen herhangi bir hâdise de bizi alâkadar etmektedir. Böyle bir iç içelik, biraz da insanın insan olmasından, onun duygularından, düşüncelerinden ve uzak-yakın çevresinde cereyan eden hâdiselerin müşterek tesirinden, sözün özü başkalarıyla beraber yaşama kaderinden ve paylaşma konumunda yaratılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Aslında insanoğlu, fıtratının bu ölçüde cebrî beraberliğe programlandığı sırrını kavrayabilse, kaderin hükmünü de yanına alarak daha hızlı hareket edebilir. Ayrıca o, niyet ve iradesiyle kendini bu tabîi akışa saldırdığı takdirde, tabîiğe aklî, mantıkî ve iradî bir derinlik de kazandırarak, bir yandan insan olma esprisini ortaya koyarken, diğer yandan da dileme ve niyet etme sevabını elde edecek ve iradesini, kendi ebedîleşme mefkûresini çözen bir anahtar hâline getirecektir.

Onun içindir ki, "ebed-müddet" var olmayı düşünen herkes, mutlaka başkalarını da kurtarıp kucaklamayı ölkü edinmelidir ki, ebediyet yolunda kurtarıp kucakladığı herkes tarafından da kucaklanabilsin. Bunun aksine, kendi kurtuluşlarını başkalarını yıkma üzerine bina eden bencil, harîs ve merhametsiz ruhlara, sevmedikleri gibi sevilmemişler ve her kesim tarafından istiskal edilegelmişlerdir. Ayrıca, yararlı insanın yararı herkesten evvel kendine, zararlı insanın zararı da kendinedir. Tabiatında yararlı olma cevheri bulunan bir insan, tabiat ve karakterini sergileyip gönlünün diliyle kendini ifade ettiği her yerde, granitler gibi en sert gönüllerde bile taht kurabilmiş ve herkesin "vird-i zebânî" olagelmıştır.

Bencil, hırslı, kindar, merhametsiz davranan ve kendi varlığını sürdürme adına, yarasalar gibi hep harabeleri kollayan muhteris kimseler, hep ferdî dünyalarının dar mahbesinde kalmış ve müşterek bir dünyanın enginliğini hiçbir zaman duyamamışlardır. Hattâ onlar, o kendi daracık âlemlerinde bile asla huzur içinde olamamışlardır. Kalb ve vicdanlarında her zaman kaybeden bu insanlar, her şeyden evvel kendi içlerinde insan olma değerlerini kurutmuş ve kalblerini öldürmüşlerdir.

Evet, sadece kendilerini düşünüp başka herkese karşı kapalı yaşayan bu kimseler, birer miskinlik örneği ve ölüm-hayat arası sürüm sürüm öyle canlı cenazelerdir ki, ne hayatın sıcaklığını duyabilirler ne de yaşatmanın hararetini.

Gerçek hayat, bugünün ve yarının insanları düşünülerek plânlanan ve onlar için yaşama gayesiyle mefkûrelendirilen hayattır. İşte baştan sona kadar hayatın her basamağına hakim olan böyle bir şuur, bir idrak, bir his, hakikî insan olma karakterinin tam resmi ve hadd-i tâmmıdır. Bu öyle bir resimdir ki, firasetle ona bakabilen herkes, bu fotoğrafın arkasında bütün bir varlıkla ne derin ve ne sıcak bir alâkanın bulunduğunu rahatlıkla görebilir. Bu resimde, insan, hem kendine hem de başkalarına kalb gözüyle bakar ve bakıp gördüklerini de vicdanın kadirşinaslığı ile değerlendirir. İşte insan böyle bir bakış zaviyesi sayesinde, kendi iç dünyasını daha iyi temâşâ ettiği gibi, aynı menşurla çevresini de daha yakından görüp tanıma imkânını yakalar ve herkesi, her şeyi daha mülâyim, daha yumuşak ve daha sıcak bulur. Ne var ki, böyle bir iç derinlik, hemen birdenbire elde edilemez. O, vicdanlarımızın derinliklerinde uzun bir mayalanma döneminden sonra ortaya çıkan bir merhamet tezahürü ve gönlün dilinden bir insanî çağrıdır. Bu çağrı, gönül adamının vicdanından fıskırır, her yana kendi boyasını çalar ve zamanla da her şeyi kendi diliyle konuşturmaya başlar. O doğrudan doğruya kalbden yükseldiği için de dıştaki şerarelerden ve şurada-burada havayı kirleten parazitlerden de asla müteessir olmaz.

Göklerde ve yerde hüsnükabule açık, iman esaslı, ihsan derinlikli bu çağrıya, bir gün bütün ruhanîlerin saygıyla yöneleceği, gök kapıları aralanarak ona iltifat ve teveccühlerin yağacağı muhakkaktır. İşte esas o zaman bütün gönüller merhametle atacak, merhametle düşünecek, merhametle konuşacak, merhametle davranacak ve bütün varlığı merhametle kucaklayacaktır.. ve zannediyorum, yeryüzü, bu ölçüde bir merhametin pırl pırl aynası hâline geldiği işte o gün bizler de, hayatı daha içten sevecek, sevdirecek ve başkalarına ebedileşme yollarını gösterme uğrunda nefsimize ait hasis şeylerden bütün bütün sıyrılarak, vicdanın müşâhede ufkuyla hem kendimizi hem de bizim dışımızdakileri daha farklı görebilme zaviyesini yakalamış olacağız; yakalamış olacak ve sadece yapabileceğimiz iyilik ve güzellik düşüncesiyle yetinmeyip, elimizden gelmeyen iyiliklere, güzelliklere de ulaşmaya çalışacak ve bu konuda sürekli erilmez zirvelerin hülyalarıyla oturup-kalkacağız. Ulaşılmazlar ulaşılır hâle gelince "tahdîs-i nimet"le gürleyecek; takatimizin sınırlarını zorlayan aşkın mefkûreler karşısında da hep ümitten soluklarımızı imanla kanatlandırarak aktif bekleyiş içinde olacağız.

Her hâlde iyilik aşkıyla kendi sınırlarını zorlayan böyle bir ruhî seviye, insanın en derin yanı ve kayda değer en engin yönü olsa gerek. O, bu yanı ve bu yönüyle Hak katında da, halk katında da değerler üstü değerlere ulaşacaktır ki, işte onun "ahsen-i takvîm"e mazhariyeti de bu derinliği itibarıyladır. Bu ölçüde, Allah ile iyi münasebetin neticesi olarak herkese karşı duyulan böyle bir

alâka, ferdiyet plânında bir mefkûre; "Beni şehit eyle, milletimi aziz eyle." sözleriyle seslendirilen düşünce, yüksek bir millî mefkûre; "Milletimin imanını selâmette görürsem Cehennem alevleri içinde yanmaya razıyım." ifadeleriyle dile getirilen civanmertlik, aşkın bir mefkûre; hayatına kastedenlere karşı: "Allah'ım, ümmetimi bağışla, onlar beni bilmiyorlar."^[1] kelimeleriyle ifade edilen âlemsümül şefkat ise mesuliyet eksenli, merhamet derinlikli kuşatan bir mefkûredir.

Kanaatimce, toplumumuzun şimdilerde, şuna-buna değil, bu ölçüde mefkûre kahramanlarına ihtiyacı var. Önce kendi milletimize, sonra da bütün bir insanlığa merhamet duygusuyla ellerini uzatabilen ve ellerini Rabbine her kaldırışında başkalarını dileyen mefkûre kahramanlarına. Böyle büyük bir ihtiyacı başkaları karşılayamayacağına göre, konumumuzun gereği kendi içimizden başlayarak onu seslendirmek de yine bize kalıyor.

[1] Buhârî, enbiyâ 54; Müslim, cihâd 104-105

Mefkure İnsanının Vasıfları

Yazar: Fethullah Gülen, Yeni Ümit, Temmuz 1996

Her şeyden evvel mefkûre insanı bir sevgi kahramanıdır. O, Allah'ı deli gibi sever ve bu engin sevginin kanatlan altında bütün varlığa karşı derin bir alâka duyar: Herkesi ve her şeyi şefkatle kucaklar.. ülke ve insanını aşk ölçüsünde bir sevgiyle bağrına basar.. çocukları geleceğin tomurcukları gibi okşar ve koklar.. gençlere yüksek hedefler göstererek onlara ideal insan olmalarını salıklar.. yaşlıları en içten bir saygı ve hürmetle onore eder.. herkese karşı mutlaka bir diyalog yolu araştırır.. ve toplumun değişik kesimleri arasındaki uçurumları, geliştirdiği köprülerle buluşturur, belli nispette uyum içinde olanları da bütün bütün pürüzsüz hale getirmek için çırpınır durur.

Gerçek mefkûre insanı, aynı zamanda bir hikmet eridir. O, her şeyi bir taraftan aklın ihatalı dünyasıyla temâşâ ederken, diğer taraftan da kalbin kadirşinas kıstaslarıyla tartar, muhasebe ve murâkabe kriterlerinden geçirir, muhakeme potasında yoğurur, şekillendirir ve her zaman aklın ziyâsıyla kalbin nurunu at başı götürmeye çalışır.

Mefkûre insanı, içinde yaşadığı topluma karşı tam bir sorumluluk örneğidir. Hedefine ulaşma uğrunda -ki en başta Yaratan'ın hoşnutluğu gelir- Allah'ın kendisine bahşettiği her şeyi, hem de gözünü kırpmadan feda eder.. hiçbir şeyden korkup çekinmediği gibi, O'ndan gayri hiçbir şeye de gönül kaptırmaz.. gözünde ne mutluluk tutkusu, ne de mutsuzluk endişesi vardır. O, ülküsü ve ülkesi pâyidar olduktan sonra, cehennem alevleri içinde bulunmayı bile umursamayacak kadar bir mânâ Heraklit'idir.

Seviyeli bir mefkûre insanı, gönül verdiği değerlere saygıyı bir murâkabe derinliğiyle duyar, bir ibadet neşvesiyle yerine getirir ve hep bir aşk ve heyecan insanı olarak yaşar. İdeali uğrunda canını, cânânını, servetini-sâmânını, evladını-iyâlini, bugününü-yarınını bir çırpıda feda etmesini bilir ve hakka-hakikate, kılı kırk yararcasına riayetinin yanında her zaman tercihlerini yüce

mefkûresi istikametinde yapar. O, nefesine hâkim, hakikate mahkûm, makama-mansıba karşı alâkasız ve şöhret, tama', tenperverlik, rahat tutkusu gibi şeyleri öldürücü birer zehir kabul etme esprisiyle gönlünün derinliklerinde sürekli bir mücadele içindedir. Bu itibarla da o, kazanma kuşağında hep kazanır, kaybetme arenalarını da birer teknik başarı ringi haline getirir.

Yürüdüğü bu ulular yolunda o, Hakk'ın hesaplarına o denli içten bağlıdır ki, gelip kendisine çarpan ihtiras fırtınaları ondaki hakperestlik hissini daha bir pekiştirir; kin, nefret tûfanları, onun ruhundaki sevgi ve şefkat fevvalerini coşturur ve sıradan insanların takılıp kaldığı daha ne nimetleri çiğner geçer, ne hikmetleri göğüsler. Onu akıllara durgunluk veren gerçek ufkuyla düşündükçe, gözümüzün önünde âdeta peygamberâne azimler tülленir, çağrışımların araladığı kapı aralarından duygularımıza insanüstü resimler akmaya başlar ve hayâl hanemiz tarihî kahramanlıklarla köpük köpük olur.. olur da, Afrika çöllerinde Ukbe'nin vefa ve samimiyetiyle ürperir.. Tarık'ın Herkül Burcu ötesindeki cesaret ve fütursuzluğuyla kendinden geçer.. Fatih'in azm u ikdâmını hayranlıkla temâşâ eder.. Plevne'de düşmana teslim olmayan kılıcı saygıyla öper.. ve nihayet başında güllerin, bombaların patlamasını gülerek karşılayan Çanakkale Arslanlarını tazimle selâmlar.

340. Nağme: Şeytanî Bir Mırıltı: “Ben kendime yeterim!”

Herkul | 24/06/2013. | HERKUL NAGME

*Allah'ın rızasını tahsil yolunda, hizmet adına ne yaparsak yapalım onu az görmeli, gayretlerimizi yetersiz bulmalı ve hep “Benim yerimde bir başkası bulunsaydı, bu işin çehresi daha farklı olurdu; akli başında bir insan benim yapamadığımı yapar ve bu işten yüz tane semere çıkarırdı.” mülahazasıyla dolu olmalıyız.

*Allah Teala bir mefkure insanını nereye koymuşsa, o mutlaka konumunun hakkını vermeye çalışır; bir kuyu dibi ya da bir dağın başı hiç fark etmez; dava adamı, içinde bulunduğu şartları en iyi şekilde değerlendirip “Şimdi bundan sonra ne gelir acaba?” sorusunu sorar kendine, sonra “Şu da yapılabilir.. şu da yapılabilir.. şu da yapılabilir!” deyip işe koyulur. En olumsuz şartlar altında bile tıpkı Havarîlerin, Ashâb-ı Kirâm'ın yaptığı gibi ölesiye bir civanmertlik sergiler ve vazifelerini yapar.

*Yapacağımız işlerde istişare çok ışık tutucu bir projektördür. Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) “İstişare eden kayıp yaşamaz, hüsrana uğramaz!” buyuruyor.

*Her şeyi irade, meşîet, kudret ve ilim açısından Cenâb-ı Hakk'a verme ve aklen, kalben, ruhen, hissen, fikren her yönüyle tam tevhide ulaşma neticesinde “sübhanek” diye zikretme meleklerin şîârıdır. Çünkü onlar bütün bu hakikatleri şeksiz, şüphesiz görmekte ve sürekli tesbîhle bu müşahedelerini dillendirmektedirler. Nitekim, Cenâb-ı Hak, Hazreti Adem'i

yaratacağı zaman, melekler, istifsar (işin aslını sorup öğrenme, meselenin açıklanmasını isteme) niyetiyle “Yeryüzünde kan dökecek ve fesat çıkaracak bir mahlûk mu yaratacaksın?” (Bakara, 2/30) diye bir suâl tevcih etmişlerdi. İşin aslını ve Hakk’ın hikmetini öğrenince ise,

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

“Sübhansın ya Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan Sensin” (Bakara, 2/32) demiş ve yine tesbîhlerini seslendirmişlerdi.

*Şeytan, meleklerin başvurduğu istifsara (işin aslını sorup öğrenmeye) ve istişareye hiç yanaşmadı. Zira, o “Ben bilirim” düşüncesine kilitliydi. Kendi içtihadına güvenerek secdeden yüz çevirdi ve kibrine yenilip ebedi hüsrân yoluna girdi.

*“Ben kendime yeterim!” sözleri şeytanın mırıltılarıdır. Karun gibi şeytanın kölesi olmuş kimseler de hep aynı iddiayı mırıldanıp durmuş ve kendilerini helake sürüklemişlerdir.

*Allah bizi başkalarının bilgisine muhtaç olacağımız şekilde yaratmıştır.

*Bir insanla istişare etmek ona saygı göstermenin bir emaresi olduğu gibi onun güç, kuvvet ve hissiyatını yanına almanın da vesilesidir.

*Kur’ân-ı Kerîm’de istişâre, iki âyette sarâhaten ele alınır; işâreten şûrâya temas eden âyât-ı Kur’âniye ise pek çoktur. Te’vilsiz, yorumsuz açıktan açığa şûrâ ile alâkalı bu iki âyetten biri, “*Bu iş hususunda onlarla istişârede bulun!*” (Âl-i İmrân, 3/159), diğeri de “*Onların işleri kendi aralarında meşveret iledir.*” (Şûra, 42/38) mealindeki fermân-ı Sübhânîdir. Bu konuda, “*Meşverette bulunan pişman olmaz. İstişâre eden zarar görmez.*” beyanı gibi, Rasûl-ü Ekrem Efendimiz’den sâdir olmuş pek çok güzel söz ve tavsiye de vardır.

*Ne büyük nimetlere mazhar olduğumuzu ve nasıl bir emanet taşıdığımızı anlayabilmek için bir geriye dönüp bakmak, bir günümüzü nazar-ı itibara almak ve bir de beş on sene içinde Cenâb-ı Hakk’ın lütfettiği ihsanları birer referans sayarak on sene sonrasına nazar etmek lazım. Bugüne kadar olan ilahi lütuflar yarinkilerin en inandırıcı referansıdır. Bu lütufların kadrini bilmek, onları hamd ü sena ile taçlandırmak ve yedi veren, yetmiş veren başaklar haline getirmeye çalışmak lazım.

Mefkûre Yolculuğu

Aç herkese açabildiğin kadar sîneni, ummanlar gibi olsun!

Hizmetle başlayan, hicretle şahlanan gurbetle derinleşen ve nihayet vefat ile şereflenen hizmet erlerinin, adanmışların dünya yüzünde Rahmet i Rahman’a seyahatidir Mefkûre Yolculuğu.

Aç herkese açabildiğin kadar sîneni, ummanlar gibi olsun! İnançla geril ve insana sevgi duy; kalmasın alâka duymadığın ve el uzatmadığın bir mahzun gönül..!

İyileri iyilikleriyle alkışla; inanmış gönüllere karşı mürüvvetli ol; inançsızlara öyle yumuşak yanaş ki, kinleri, nefretleri eriyip gitsin ve sen, soluklarında daima Mesih ol..!

Yolların en renklisinde ve beyanların en çarpıcısıyla göklerle alışverişinde bir Yüce Rehber'in arkasında olduğunu unutma! Unutma ve bu hususların bir tekine bile sahip bulunmayanları düşünüp, insafı ol..!

Kötülükleri iyilikle sav; görgüsüzce muamelelere aldırış etme! Herkes, davranışlarıyla kendi karakterini aksettirir. Sen, müsamaha yolunu seç ve töre bilmezlere karşı âlicenap ol..!

Sevgiyi sevip düşmanlığa düşman olmak, inançla coşan bir kalbin en mümeyyiz vasfıdır. Herkesten nefret ise, ya gönlü şeytana kaptırmışlık veya bir cinnet eseridir. Sen, insanı sev; insanlığa hayran ol..!

Sakın, bir kere dahi olsa nefsin hakemliğine düşmemelisin; zira ona göre senden başka herkes mücrim, her fert de talihsizdir. Bu ise, en doğru sözlünün beyanında şahsın helâki demektir. Sen, nefsinde karşı oldukça sert, başkalarına karşı da yumuşaklardan yumuşak ol..!

Başkalarını sana sevdiren ve onları senin nazarında sevimli kılan tavır ve davranışlara dikkat et! Unutma ki, aynı şeyler, senin de sevilip beğenilmene vesile olabilir. Daima insanca davran ve merhametli ol..!

Hakk'ın sana karşı muamelesini ölçü kabul edip, halka karşı öyle davranmalısın. O zaman halk içinde Hak'la beraber olur, her iki yalnızlığın vahşetlerinden de kurtulursun...

Yaratıcı'nın nazarında ne olduğunu, gönlünde O'na ayırdığın yer ile; halk katındaki mevkiini de, onlara karşı olan tavırlarıyla tartıp değerlendirebilirsin. Hak'tan bir lâhza gafil olma! Ve, "İnsanlar içinde insanlardan bir insan ol..!"

İnanan insanların sana kötülük yapabilecekleri ruhuna iyiden iyiye yerleşmişse, bunun bir muhakemesizlik ve aklın killetinden, bir nefse zebun olma ve ruhun zilletinden meydana gelmiş olduğunu bil! Ve hemen, gönlünü hoplatacak, gözünü yaşartacak bir rabbânîye müracaat et..!

Hâsılı, insanlar içinde sevgi ve itibarını korumak için, Hak için sev! Hak için nefret et! Ve, gönlü Hakk'a açık bir insan ol..!

İşte bir mefkûre insanı.. işte bir dâvâ adamı..

Üstad hazretlerinin talebelerinden Vanlı Hamid Efendi şöyle bir hadise anlatır: Bediüzzaman Hazretleri, Ankara'da Büyük Millet Meclisi'nden ayrıldıktan sonra Van'a gidiyor. Orada kaldığı senelerde bazen iki minare yüksekliğindeki Van Kalesine çıkıyor. Kaleye çıktığında da çok defa orada dik ve sarp bir yerde bulunan mağaraya iniyor. Bir seferinde yine hızlı hızlı mağaraya doğru giderken ve tam incekken birden ayakları kayıyor. Ayağını koyacak, eliyle tutunacak bir yer bulamayan Üstad bir an boşlukta kalıyor. O an bile kendi canı ve hayatı aklına gelmiyor. Dâvâsını, dine ve millete hizmeti düşünüyor. Sesinin çıktığı kadar bağıyor: "Dâvâm, Dâvâm!" diyor. Düştüğü yer, altı metre yüksekliğinde bir kayalık; fakat sanki gizli bir el onu itiyor ve o, üç metrelik bir kavis çizerek aşağıdaki mağaranın kapısı önüne iniyor.